

PRIORITĂȚI PASTORALE ALE PREOTULUI DE ENORIE *

Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula

După cum bine se știe, preotul îndeplinește, în virtutea harului primit prin Taina Sfintei Hirotonii și ca urmare a trimerii lui în parohie de către episcopul care l-a hirotonit și al cărui reprezentant este, cele trei laturi ale lucrării pastorale: învățătoarească, sfințitoare și conducătoare. Sunt cele trei laturi sau aspecte ale puterii bisericești pe care preotul o primește, ca pe o moștenire neîntreruptă de la Mântuitorul Hristos, prin Sfinții Apostoli și urmașii acestora, episcopii. Fiecare dintre aceste trei laturi ale activității sale este importantă în lucrarea sa de conducere a sufletelor spre mântuire și ele se condiționează reciproc. Preotul trebuie să învețe pe credincioșii săi adevărurile de credință, să le explice cuvântul Scripturii și să-i păstreze sau să-i apere de învățăturile greșite și păgubitoare care vin din partea celor îndepărtați de la adevărata Biserică și de credința ei mântuitoare. Aceasta o face mai ales prin predică, cateheză și exemplul vieții sale personale și al familiei sale.

În același timp, el sfințește pe credincioși și viața lor, prin lucrările sfințitoare pe care le săvârșește, adică Sfânta Liturghie, Sfintele Taine și sfintele ierurgii, care au rostul de a coborî asupra credincioșilor, a naturii și lucrurilor înconjurătoare, harul și puterea Duhului Sfânt, pentru a-i binecuvânta și sfinți.

La aceste două laturi ale activității sale, preotul adaugă și pe cea de a treia, care înseamnă grija sau preocuparea de a-i conduce și îndruma pe credincioșii săi pe calea adevăratei viețuirii creștine, conform normelor morale, canoanelor și rânduielilor bisericești.

* Preluat din „Vestitorul Ortodoxiei“, 2003, nr. 303-304, p. 15 și nr. 305-306, p. 15.

Numai împreună și numai completându-se unul pe altul, aceste trei aspecte ale activității pastorale pot fi folositoare și aducătoare de roade în călăuzirea credincioșilor pe calea mântuirii, căci fiecare dintre aceste lucrări aduce ceva deosebit în procesul de înaintare a creștinului spre desăvârșire. Ideal ar fi ca ele să se îngemăneze, să se completeze și să nu fie nici una neglijată, căci astfel ar aduce lipsă sau știrbire în formarea personalității depline a creștinului.

Fără îndoială că slujitorii bisericești se străduiesc să le împlinească pe toate, dar nu totdeauna și peste tot se întâmplă sau se realizează această armonie a celor trei laturi sau aspecte ale slujirii pastorale. Unii preoți pun accentul mai mult pe slujire sau pe partea liturgică sau ritualistică, reducând activitatea lor la îndeplinirea cu conștiinciozitate și cu pasiune a rânduielilor de slujbă bisericești, mai ales dacă îi ajută și calitățile vocale înnăscute și apoi cultivate. În istoria mai îndepărtată a Bisericii noastre și până spre zilele noastre, aceasta a constituit latura principală și cea mai importantă a activității bisericești. Erau preoții buni, bisericoși, atașați Liturghierului și Molitfelnicului, făcând din cult și slujbă în general preocuparea principală. Această latură a fost cultivată și oarecum impusă și în timpul regimului totalitar ateu, când se dorea, de către cei care controlau activitatea Bisericii, ca preoții să fie doar buni slujitori sau profesioniști sub raportul săvârșirii cultului divin. Desigur că acest lucru nu este rău și el trebuie cultivat și dezvoltat în continuare, preotul ortodox urmând să fie mai întâi de toate un foarte bun slujitor. Structura confesională și viața religioasă a Bisericii Ortodoxe cer obligatoriu ca preotul să fie un desăvârșit slujitor al cultului.

Alți preoți, deși sunt destul de puțini, pun accentul în activitatea lor pe partea învățătoarească, făcând din cuvânt, predică și cateheză preocuparea de bază a activității pastorale.

O parte dintre slujitorii bisericești sunt preocupați mai ales de partea gospodărească, îngrijindu-se de păstrarea în condiții foarte bune a locașului de cult, a picturii, de curățenia bisericii, a curții, a cimitirului și antrenând și pe credincioși în activitățile gospodărești ale parohiei.

Sunt și preoți care fac din grija pentru semeni, îngrijirea bolnavilor, a copiilor orfani și a bătrânilor, centrul activității lor pastorale.

Dar, fie că laturile slujirii preoțești sunt împlinite în totalitate sau parțial, important este ca fiecare dintre slujitorii bisericești să fie conștient de răspunderile care îi revin în calitate de păstor al credincioșilor și să se stră-

duiască să satisfacă, măcar în parte, cerințele pe care vremea în care trăim ni le pune în față. Este, așa cum frumos subliniază adesea Întâistătătorul Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, acea capacitate de a înțelege „semnele timpului“; adică de a nu rămâne în afara evenimentelor pe care le trăim, ci de a le pătrunde și înțelege sensul.

Pentru Biserica Ortodoxă Română, condițiile în care activează preotul și obiectivele slujirii lui sau ceea ce i se cere acum de îndeplinit sunt cu totul altele decât cele de care puteam vorbi în urmă cu treisprezece ani. Schimbările care au intervenit în societatea românească, după 1989, au creat Bisericii posibilități cu totul deosebite de acțiune, dar au adus după sine și noi și importante responsabilități. Cel mai mare dar a fost acela al libertății de acțiune, după ce mai bine de patruzeci de ani, orice încercare de a face o lucrare sistematică și de anvergură pentru afirmarea Bisericii și a învățaturii sale în societate și în lume fusese stopată, redusă, controlată sau de-a dreptul interzisă. Biserica a fost o instituție încheagată și obligată să se manifeste numai într-un anumit fel, încât să nu deranjeze sau să contracareze acțiunea de a se introduce, răspândi și cultiva sau înrădăcina ateismul. Așa se face că Biserica a fost silită să se manifeste mai ales sub latura cultului sau a săvârșirii slujbelor dumnezeiești în locașul de cult sau la casele credincioșilor, fără o activitate sistematică de propovăduire a cuvântului lui Dumnezeu și mai ales fără posibilitatea combaterii doctrinei atee care se împământenea în sufletele oamenilor și îndeosebi ale tinerilor, sau fără dreptul de a apăra credința creștină de atacurile, denigrările, batjocura, persiflările și denaturarea, prin minciună, care constituiau conținutul cărților care se publicau și al activității sau propagandei care se făcea pentru răspândirea unei doctrine atât de dăunătoare și pustiitoare pentru sufletul omenesc, cum este ateismul. De aceea, nu s-a putut vorbi despre o activitate predicatorială sistematică și eficientă, căci acolo unde se întrezărea așa ceva, se intervenea imediat pentru a se stopa o asemenea inițiativă. Chiar dacă a existat și o oarecare activitate predicatorială și s-au publicat cărți de predici sau predici izolate în revistele de teologie, totuși această lucrare nu s-a putut face decât pentru o mică parte a populației, privând de acest beneficiu mai ales pe tineri, începând de la copiii de grădiniță și până la tinerii studenți, care nu aveau voie să meargă la biserică, și pe intelectuali care, de asemenea, nu puteau participa la slujbă. Așa se face că cei care atunci erau tineri, iar acum sunt la a doua vârstă sau chiar bătrâni, nu au aproape nici un fel de instrucție și educație religioasă. Dacă nu au avut nici posibilitatea și nu și-au format

nici deprinderea de a merge la biserică, aceștia sunt departe de a ști câte ceva din învățătura de credință a Bisericii și din practica ei cultică. Lucrul acesta îl constatăm mai ales când săvârșim Taina Sfântului Botez și când, în calitate de nași, asemenea persoane nu sunt în stare să citească Simbolul credinței (Crezul) din carte, dar să-l mai știe sau să-l rostească pe de rost! Aceeași lipsă de cunoaștere o dovedesc și cu privire la alte lucrări care se săvârșesc în biserică și mai ales în privința Sfintelor Taine și ierurgii, ale căror rost și semnificație nu-l pricep. Începând cu Sfânta Liturghie, care este centrul cultului nostru, și mergând la Sfintele Taine care se săvârșesc curent în viața credincioșilor, Botezul, Nunta, Maslul, ca și unele ierurgii, trebuie să spunem că marea majoritate a credincioșilor, chiar și cei care participă la ele, nu știu lucruri esențiale din rânduiala și mai ales semnificația lor. Ei participă la ele în virtutea unei obișnuințe sau a unei tradiții și știu despre acestea doar ceea ce ține de aspectul unei teologii populare, dacă o putem numi așa, de inovație, de superstiție, de latura necanonică și neliturgică a săvârșirii lor. Așa, de pildă, la Botez, toți știu doar că mama nu trebuie să participe la săvârșirea Tainei, pe care o consideră o normă absolut obligatorie, că lumânarea de botez trebuie stinsă acasă, de tocul ușii, în partea de sus, de baia mirului și altele, dar aproape nimic despre semnificația cufundării în apă sfințită, de trei ori, a luminii, a hainelor albe, a înconjurării mesei cu cântarea „Câți în Hristos“, a Mirungerii și altele. La Cununie, toți știu că miresele nu trebuie să se întâlnească, fiindcă este nenorocire mare, că mirele sau mireasa trebuie să se calce pe picior unul pe celălalt, pentru a-și institui stăpânirea asupra lui, în timpul slujbei, toți așteaptă ca să vadă dacă preotul „păcălește“ cu pișcotul sau paharul pe miri, dacă se stinge lumânarea la vreunul din miri sau le cade cununia de pe cap, ceea ce înseamnă o mare nenorocire, dacă nu chiar moartea unuia dintre ei și altele. Însă, aproape nimeni dintre ei nu cunoaște semnificația inelului, a cununiilor, a împărtășirii mirilor din același pahar, a horei sau dansului ritual care se săvârșește la Cununie și altele. Când privește Maslul, atenția este îndreptată la deschiderea cărții, adică a Evangheliei, pe capul bolnavului, la culoarea pe care se deschide și la conținutul pericopei, dacă se citește vreuna dintre ele, de a unge cu untdelemn sfințit, fotografii, lenjerie și obiecte aparținând diferitelor persoane. Conținutul pericopelor de apostol și Evanghelie sau al rugăciunii lor, ca și formula de administrare a Tainei interesează mai puțin sau aproape de loc. La înmormântare, toți sunt atenți să nu treacă pisica prin camera unde stă sicriul cu cel răposat, să spargă oala la plecarea din casă, să pună bani în buzunar sau

să-i arunce la răspântii, să dezlege legăturile, șnururile sau fâșiile de pânză cu care sunt legate mâinile și picioarele celui mort la rostirea rugăciunilor de dezlegare, să dea găina neagră peste mormânt sau să împartă un număr de vase, variind între 6 și 24 și altele. Conținutul slujbei înmormântării, atât de bogat în idei teologice, este mai puțin interesant pentru ei.

Nu mai vorbim de Sfânta Liturghie, despre care știm așa de puțin, mai ales de ceea ce se întâmplă în altar, la Proscomidie sau pe Sfânta Masă, sau despre Sfânta Împărtășanie care se dă celui muribund și care este așteptată ca un semn dacă cel în cauză mai trăiește sau moare, și nu ca pe o Taină care vine să încununeze pe cea a Pocăinței și care înseamnă unirea noastră cu Hristos, spre iertarea păcatelor și viață veșnică, necesară mereu în viața creștinului, dar mai ales înainte de moarte sau în caz de boală. Ce să mai spunem de practica și chiar convingerea unor credincioși, că pentru a scăpa de răul din viața noastră sau de boală, care se datorează în general vieții păcătoase, este suficient să ni se citească molitfele Sfântului Vasile cel Mare sau să ne atingem de o icoană „făcătoare de minuni“ sau de moaștele unui sfânt, ori să ni se citească un acatist, fără să ne gândim la ștergerea păcatelor noastre, prin Pocăință, la primirea Sfintei Împărtășanii și la o viețuire cu adevărat creștinească. Fără îndoială că cinstirea icoanelor și moaștelor este un capitol de seamă din învățătura noastră de credință, dar nu ele rezolvă toate în viața noastră creștină.

Aceeași constatare o putem face și în legătură cu învățătura noastră de credință sau catehismul, care rămân total necunoscute, sau de textul Sfintei Scripturi sau versetele de seamă pe care se sprijină învățătura de credință sau prin care aceasta este apărată de atacurile sectare, texte care rămân, din nefericire, necunoscute.

Această stare de lucruri, existentă în viața Bisericii noastre, trebuie să impună cu necesitate unele priorități în activitatea pastoral-misionară a preotului în zilele noastre, cerând ca premisă și libertatea de a o face.

Cea dintâi și cea mai vrednică de luat în seamă dintre prioritățile pastorale este catehizarea credincioșilor, adică instruirea lor în adevărurile de credință ale Bisericii. Aceasta este o necesitate stringentă, dacă avem în vedere că decenii întregi nu a avut loc în Biserica noastră o catehizare sistematică și temeinic făcută, așa cum se întâmpla în alte confesiuni, mai ales cea catolică și protestantă. Fiind o Biserică majoritară, care prin catehizarea membrilor ei ar fi prezentat un pericol serios și o piedică în calea răspândirii sau propagării ateismului, Biserica Ortodoxă Română nu a avut

voie să organizeze catehizarea pentru tineret în special, ci doar o activitate de catehizare destul de anemică legată de cult, la care tinerii nu participau. Fie că este vorba de instruirea credincioșilor, prin cicluri sistematice de cateheze sau prin predica rostită în cadrul cultului, această activitate trebuie dezvoltată și amplificată. Aceasta și pentru faptul că în general se predică încă foarte puțin și nu se țin predici de mare calitate și cu atât mai puțin se rostesc cateheze. Cât privește catehizarea sistematică în care să fie cuprinse toate categoriile de credincioși, aceasta nu este organizată nicăieri. Singura instrucție religioasă sistematică este cea desfășurată în școlile statului, la ora de religie, dar care, din păcate, este departe de a fi un învățământ bine făcut, eficient și rodnic, în care mai persistă improvizația, nepriceperea, superficialitatea. Pe de altă parte, aceasta rămâne numai teoretic, în el predominând instrucția, pe când educația religioasă este departe de a se realiza. Profesorul de religie, chiar dacă este absolvent de teologie, rămâne departe sau total rupt de Biserică, împreună cu elevii lui care văd foarte rar sau deloc locașul de cult¹.

În legătură cu activitatea de catehizare, trebuie să subliniem și aici faptul că mulți dintre slujitorii bisericești consideră că atât cateheza, dar mai ales predica sunt apanajul unor preoți mai cultivați sau mai talentați și nu o obligație liturgică și pastorală a oricărui cleric. Predica nu este un moft, o modă sau un privilegiu numai al unora, ci ea este parte integrantă a Sfintei Liturghii. De la primele formulare de Liturghie, care au apărut în primele secole ale Bisericii, predica, mai ales sub formă de omilie, a făcut parte ca piesă sau moment obligatoriu, după citirea pericopei evanghelice sau la sfârșitul slujbei². De aceea, nu putem concepe Sfânta Liturghie, fără predică sau cuvânt de învățătură. Am putea spune chiar că Liturghia nu este completă dacă nu are și predică.

Dar aceasta trebuie să însoțească nu numai Sfânta Liturghie, ci toate lucrările sfințitoare ale Bisericii, Sfintele Taine și ierurgii, la care obligatoriu trebuie rostit un cuvânt de învățătură. Numai așa, acestea pot fi cunoscute în rostul și semnificația lor teologică și simbolică pe care o au în viața credincioșilor. A rămâne astăzi numai la oficierea rânduiei slujbei, fără un

1. Pr. prof. Nicolae D. Necula, *Cum trebuie să fie profesorul de religie?* I și II, în „Vestitorul Ortodoxiei“, XIV (2002), nr. 28, p. 7 și nr. 287-288, p. 15.

2. Pr. prof. Ene Braniște, *Liturgica specială*, București, 1980, p. 270 - 271.

cuvânt de învățătură, înseamnă a încuraja necunoașterea teologică și lipsa de grijă pentru păstoriți. Preotul nu mai poate rămâne doar un bun bisericaș, un om al Liturghierului și Molitfelnicului, un prestator de servicii religioase, impuse de rânduiala tipiconală sau solicitate de credincioși, ci grija lui trebuie să cuprindă și instruirea credincioșilor. Este adevărat că din cultul ortodox atât de bogat în rugăciuni, imne, texte biblice și idei, credincioșii pot învăța multe, dar acestea nu pot suplini predica și cateheza.

În privința conținutului predicilor și catehezelor, opțiunile pot fi deosebite de la un preot la altul, dar acestea trebuie să cuprindă în mod obligatoriu explicarea textului Sfintei Scripturi, cu învățăturile dogmatice și morale care se impun, apoi învățătura de credință a Bisericii, care este foarte puțin cunoscută, și nu în ultimul rând explicarea cultului divin, adică predica sau cateheza mistagogică. Acest gen de predică și cateheză, cu conținut liturgic, este mai necesar astăzi ca oricând, căci de cunoașterea cultului depinde și participarea la el. Sunt mulți credincioși, și mai ales intelectualii, care vin mai puțin la biserică și care acuză Biserica de lungimea cultului, considerându-l învechit și necorespunzător, fără să atragă sau să corespundă unor exigențe estetice. Lucrul acesta însă nu este adevărat, dovadă fiind miile de credincioși care participă la cult ore întregi, uneori în condiții de climă deloc favorabile. Cei care pun în discuție valoarea cultului sunt cei care nu-l cunosc și nu-l înțeleg, neputând pătrunde dincolo de învelișul său exterior sau forma lui vizibilă. Tocmai de aceea sunt absolut necesare cateheza mistagogică și predica liturgică. La aceasta adăugăm și faptul că în Ortodoxie, cultul divin este centrul vieții religioase, fără de care această confesiune rămâne fără identitate. El nu poate fi înlocuit cu nimic, dar trebuie cunoscut, iubit și practicat. La aceasta contribuie în mod substanțial predica și cateheza, pe lângă săvârșirea lui corectă, uniformă, fără inovații, adaosuri și improvizații³.

O dată cu predica și cateheza sau cu expunerea învățăturii de credință, trebuie să ne îngrijim ca textele scripturistice de bază, în argumentarea dogmelor creștine, să fie reliefate din plin și cunoscute pentru a se putea vehicula ușor și a se folosi când este cazul în confruntările cu sectanții și toți cei care sunt ostili Bisericii. În acest sens, grija pentru citirea Sfintei Scripturi de către credincioși trebuie să fie constantă în activitatea preot-

3. Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula, *De ce este necesară și obligatorie uniformizarea liturgică în Biserică?*, în „Tradiție și înnoire în slujirea liturgică“, vol. II, Galați, 2001, p. 15-23.

ului. Nu se poate concepe viața creștină, fără o permanentă adăpare de la izvorul cel nesecat al înțelepciunii divine care curge din Sfânta Scriptură. Citirea Sfintei Scripturi trebuie urmărită permanent în Taina Spovedaniei, recomandând credincioșilor ca lectură, înainte de orice, Biblia. Cunoscând Sfânta Scriptură, credincioșii pot deveni și ei apologeți ai credinței adevărate și misionari. În caz contrar, ei cad ușor pradă ademenirilor sectanților care mânuiesc cu ușurință textele și firește le interpretează greșit, tendențios sau rupte de contextul biblic.

O atenție cu totul deosebită trebuie acordată Sfintei Liturghii, evidențindu-se mereu importanța ei în viața Bisericii și a credincioșilor și făcând din ea atât centrul cultului divin public, cum de altfel este socotit, cât și centrul întregii activități bisericesti. Ea trebuie să rămână izvorul harului din care curg și se hrănesc toate celelalte lucrări sfințitoare, Taine și ierurgii, și către ea trebuie să conveargă toate acțiunile îndreptate spre mântuirea credincioșilor. Sfânta Liturghie este lucrarea în care, în chip real și nu mistic, simbolic sau alegoric, primim pe Hristos Însuși, sub forma pâinii și a vinului transformate, prin puterea harului, în Trupul și Sângele Mântuitorului. De aceea, participarea la Liturghie este acțiunea cea mai folositoare pentru credincioși, mai ales dacă aceasta este desăvârșită și prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului și nu există nici o altă slujbă care să egaleze și cu atât mai mult să întrecă în importanță și efecte Sfânta Liturghie⁴. Lucrul acesta trebuie subliniat mai ales pentru slujitorii care acordă o importanță mult mai mare slujbelor adiacente și cu mai puțin rol sau efect în mântuirea oamenilor, cum ar fi cultivarea excesivă a acatistelor, mai ales la oraș, ceea ce lasă să se întipărească în mintea credincioșilor mai simpli și mai puțin instruiți religioasă ideea și convingerea greșită că apelul la mijlocirea Sfinților ajută și valorează mai mult, decât participarea la Liturghie și că Sfinții au puterea să ne împlinescă rugăciunile și nevoile noastre prin ei înșiși, fără ajutorul lui Dumnezeu. Același lucru îl putem spune și despre cei care cultivă exagerat și dau o importanță cu totul ieșită din comun dezlegărilor de tot felul, ca antidot împotriva lucrării diavolului și a păcatului asupra oamenilor, apelând prea des la cunoscutele molitfe ale Sfântului Vasile cel Mare sau la ajutorul icoanelor „făcătoare de minuni“ care creează în mintea

4. Pr. prof. dr. Ene Braniște, *Participarea credincioșilor la Liturghie și metode pentru realizarea ei*, București, 1949.

credincioșilor convingerea că simpla atingere de ele sau citirea unei rugăciuni sau dezlegări înaintea lor le rezolvă toate problemele vieții: ne vindecă de toate bolile, ne dezleagă cununile și ne căsătoresc, ne ajută să câștigăm fără să muncim, ne avansează în serviciu, ba, mai mult, ne asigură biruința asupra vrăjmașilor, dacă nu chiar pedepsirea și moartea lor. Or, noi știm din învățătura Bisericii, că icoanele au fost acceptate în cult pentru a ne mijloci mai ușor legătura cu persoana care este zugrăvită pe ea și că nu ne închinăm și nu cinstim materia din care sunt făcute (lemnul, pânza, hârtia, piatra, fierul, sticla etc.), ci persoana al cărei chip este înfățișat în ele. Ele nu au fost făcute să facă minuni, să plângă, să izvorască mir, să-și schimbe înfățișarea chipului, în tristețe, posomorâre, întunecare sau în veselie și luminozitate, ci ca să ne fie auxiliare foarte apropiate în rugăciune. Nu știu dacă astăzi mai putem spune, fără să devenim ridicoli sau să ne periclităm serios credibilitatea, că o icoană își modifică forma, dimensiunea sau îmbrăcătura de argint, în urma unei restaurări, sau că o icoană își arată calitatea de făcătoare de minuni prin țiuitori ca de alarmă și prin prevestirea unor întâmplări rele, cum ar fi moartea. Mântuitorul nu a fost preocupat să prevestească nenorociri pentru oameni, ci a făcut minuni concrete, tămăduind și vindecând boli și neputințe, a înviat morți. Sfinții au făcut, la rândul lor, aceleași minuni, dar numai prin puterea lui Dumnezeu. Dacă o icoană este făcătoare de minuni, ea nu poate aduce decât bine. Conform învățăturii corecte a Bisericii, orice icoană capătă această calitate prin sfințirea ei de către arhiepiscop sau preot și toate devin prin aceasta obiecte sfințite și de cult, egale între ele. Nu putem spune că icoana Maicii Domnului de la o biserică este făcătoare de minuni, iar aceeași icoană cu același chip de la altă biserică nu mai este făcătoare de minuni. Pentru noi, creștinii, Maica Domnului este aceeași în toate bisericile și locurile. Dacă cinstirea Sfinților, a moaștelor și a icoanelor a fost stabilită în sinoade, în schimb, nici o icoană nu a fost declarată oficial ca făcătoare de minuni nici de un sinod ecumenic, nici de unul local sau al unei Biserici autocefale. Calitatea aceasta le-o atribuie poporul dreptcredincios „ca formă de evlavie și de cinstire a lor“.

În aceeași categorie de forme de evlavie, cultivate de unii preoți și care pot crea convingerea că sunt suficiente pentru înlăturarea răului din viața noastră, pot fi socotite toate formele de „miruri“ provenind din diverse centre creștine renumite, cum ar fi Muntele Athos, Țara Sfântă, Grecia, Asia Mică etc. sau „apele sfințite“, aduse de la diverse biserici sau izvoare tămăduitoare din aceleași locuri sau mai nou de la centrele renumite de pelerinaj

din Apus. Pentru mulți credincioși este mai important un ulei sau parfum îmbuteliat în sticlute speciale într-una din țările amintite, sau apă sfințită de la un izvor tămăduitor, decât împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului.

De aceea, cultivarea exagerată a tuturor acestor forme de evlavie: acatiste, dezlegări, icoane făcătoare de minuni, miruri și ape tămăduitoare, păticea dată la Liturghie, nu fac altceva decât să ne determine să uităm că centrul vieții noastre este Hristos. Centralitatea vieții noastre duhovnicești și a cultului se mută, de la Mântuitorul Hristos, de la Sfânta Împărtășanie, pe care n-o primim decât în Sfânta Liturghie, dar cu pregătire specială, Spovedanie, post și rugăciune, la forme lăaturalnice, adiacente și de mai mică importanță, care nu ne asigură nici izbăvirea de cel rău și nici mântuirea. Desigur că noi respectăm, cultivăm și dăm importanța cuvenită tuturor formelor de sfințire și binecuvântare din Biserică, dar mântuirea ne-o asigură numai unirea cu Hristos în Sfânta Împărtășanie din Liturghie. De aici, nevoia de a da Sfintei Liturghii importanța care i se cuvine, de a o considera centrul cultului divin public, o școală de învățatură creștină, un tezaur de doctrină și cateheză vie, o pepinieră de virtuți. De aceea, Liturghia și altarul trebuie să fie centrul spiritual al parohiei. De asemenea, să nu uităm că nici o altă slujbă nu creează duhul comunitar și nu cultivă conștiința apartenenței noastre la biserică așa cum o face Liturghia, în care noi reactivăm și retrăim jertfa Mântuitorului adusă pentru mântuirea lumii.

În acest context trebuie pusă și problema unei mai dese împărtășiri, cu pregătirea necesară, cu Spovedanie și dezlegarea de la duhovnic, Sfânta Împărtășanie neputând fi egalată de nici una dintre formele de evlavie pe care le-am amintit mai înainte⁵.

O problemă de mare importanță pentru viața și viitorul Bisericii este cea a frecventării sau participării tineretului la slujbele divine. După 1989 se constata peste tot o participare masivă a credincioșilor la cultul divin, deși, raportată la numărul creștinilor ortodocși, ea reprezintă o cifră nesatisfăcătoare. Poate abia o treime din populație participă la Sfânta Liturghie. Ceea ce este îngrijorător însă este faptul că dintre aceștia lipsesc tinerii,

5. Pr. prof. Petre Vintilescu, *Sfânta Împărtășanie în spiritualitatea creștină. Deasă ori rară împărtășire?*, în „Studii teologice“, V, 1953, nr. 5-6, p. 382 - 404; pr. prof. dr. Nicolae Necula, *Cât de des trebuie și pot să se împărtășească credincioșii*, în „Tradiție și înnoire în slujirea liturgică“, vol. I, Galați, 1996, p. 189-193; Idem, *Ce sunt „părțilele“ care se scot la Proscomidie și cum se justifică practica lor?*, în „Tradiție și înnoire“, p. 117 - 120.

însemnând elevii de școală primară, medie, liceu și studenții. Din păcate, chiar elevii care fac religie în școală nu frecventează biserica, și cu atât mai puțin studenții. Gândindu-ne că ei vor fi viitorul țării și al Bisericii, problema participării lor la cult trebuie să ne preocupe pe toți. S-au moștenit, din păcate, duhul și atitudinea de ostilitate față de preot și Biserică pe care ani de zile propagandiștii ateismului leau inoculat tinerilor. Pentru mulți dintre ei, preotul mai este un parazit și un cerșetor, iar Biserica o instituție care nu-și are rostul în societate. Această țară trebuie înlăturată cu răbdare și înțelepciune și găsite căi de atragere a tinerilor la biserică. Pentru aceasta se impune o slujire liturgică frumoasă și de calitate, dublată de o predică de înalt nivel și de o cateheză edificatoare, ca și acțiuni care să le trezească interesul pentru Biserică. În această privință, nu se pot da niște rețete precise, dar depinde totul de calitatea activității pastorale și de nivelul înalt de pregătire al slujitorului care să trezească interes și credibilitate. Acest lucru este valabil, de altfel, și în raporturile cu ceilalți credincioși care cer ca preotul să fie de calitate, cu viață morală ireproșabilă și stăpânit de duh misionar. Acești credincioși, care fac parte din Biserică și care țin atât de mult la preot, trebuie luminați, învățați și antrenați tot mai mult în viața Bisericii. Dintre aceștia, tinerii nu trebuie să lipsească.

Cât privește problemele sociale și filantropice legate de credincioșii din parohii, acestea prezintă deosebită importanță și ele trebuie rezolvate nu numai de parohie sau preot, ci în colaborare cu toți factorii de răspundere din societate. Îngrijirea bolnavilor și a bătrânilor, a orfanilor și a celor părăsiți, a copiilor străzii nu poate fi lăsată numai în grija preotului, dar nici nu se poate gândi că un păstor de suflete poate rămâne indiferent față de aceste probleme, chiar dacă starea de sărăcie în care se află și Biserica nu ne permite o operă de anvergură în această privință. Acolo însă unde posibilitățile materiale permit, ea trebuie făcută cu toată responsabilitatea⁶.

Iată, așadar, doar câteva dintre prioritățile care se impun în activitatea pastorală din vremea noastră. Să nu uităm că avem credincioși foarte buni și devotați Bisericii, care ne prețuiesc pe noi, slujitorii, și ne respectă. Această dragoste față de noi și credincioșia față de Biserică trebuie răsplătite cu grija deosebită pentru progresul lor duhovnicesc. Ei nu mai pot fi hrăniți numai

6. Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula, *Face Biserica operă socială și de caritate?*, în „Tradiție și înnoire în slujirea liturgică“, vol. II, Galați, 2001, p. 458 - 464.

cu emoția și trăirea pe care le-o oferă slujbele divine, ci și cu cuvântul de învățătură și cu cultivarea celor mai sănătoase forme ale evlaviei și practicii noastre cultice și duhovnicești. Surogatele, improvizația, ignoranța, formele denaturate, tendința de cultivare a superstiției, accentuarea laturilor neesențiale ale vieții de cult și duhovnicești nu fac altceva decât să urâțească și să acopere, ca o zgură, aurul care trebuie să strălucească din bogatul nostru tezaur doctrinar, liturgic și moral. El trebuie mereu redescoperit și pus în valoare prin osârdia unor slujitori de certă valoare, cu chemare preoțească, temeinic pregătiți, conștienți de răspunderile pastorale care le revin și mai ales cu capacitatea de a citi semnele timpului și de a ști ce trebuie făcut astăzi pentru o pastorație cât mai eficientă și mai folositoare pentru Biserică și pentru credincioșii pe care-i păstorim.